Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Neenergetinių medžiagų kasybos pramonės Europoje

(2009/C 27/19)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2008 m. sausio 17 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Neenergetinių medžiagų kasybos pramonės Europoje.

Pramonės permainų konsultacinė komisija, kuri buvo atsakinga už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. birželio 24 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja Dumitru Fornea, bendrapranešėjis Ion Pop.

446-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2008 m. liepos 9–10 d. (liepos 9 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 135 nariams balsavus už, 1 — prieš ir 10 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos gebėjimas apsirūpinti žaliavomis ateityje priklausys nuo šių pagrindinių veiksnių: **vietinės pasiūlos, tarptautinės pasiūlos, pajėgumų didinimo ir išteklių naudojimo efektyvumo**.

— Formuojant**vietinės** žaliavų **pasiūlos** politiką reikėtų atsižvelgti į keletą tarpusavyje susijusių veiksnių: į pramonės ir aplinkos politiką ir žemės naudojimo planus. Geriausia praktika šioje srityje turėtų būti pritaikyta ir galimoms naujoms sritims. Reikėtų skatinti valstybes nares naudotis vietinėmis žaliavomis (išlaikant būtiną aplinkos politikos ir pramonės vystymo politikos pusiausvyrą), taip pat taikyti suderintas vystymosi ir apsaugos paskatas, kai plečiamos jau veikiančios eksploatacijos vietos arba atidaromos naujos (jei jos yra ekonominiu ir socialiniu požiūriu perspektyvios ir kartu tinkamos aplinkosaugos požiūriu).

— Jei žaliavos daugiausia importuojamos iš išorės, ES ir valstybės narės turėtų deramai įvertinti globalizacijos poveikį **tarptautinei** naudingųjų iškasenų **pasiūlai**. Planuojant investicijų politiką ir pramonės perkėlimą turėtų būti laikomasi Europos aplinkosaugos ir socialinių standartų. Europos vartotojams turėtų būti užtikrinta galimybė naudotis žaliavomis, be to, turėtų būti mažinama strateginė ES priklausomybė.

— **Didinant** Europos neenergetinių medžiagų kasybos pramonės **pajėgumus** susiduriama su daugeliu įvairių sunkumų. Pavyzdžiui, iškyla administracinės kliūtys, paaiškėja, kad reikia gerinti šios pramonės šakos įvaizdį, paaštrėja kvalifikuotos darbo jėgos poreikis, susiduriama su vadybos metodų, švietimo ir mokymo problemomis.

— **Išteklių kasyba bus veiksmingesnė**, jei bus padaryta pažanga kituose sektoriuose (susijusiuose su naudingomis iškasenomis ir kartu užsiimančiuose kita veikla) ir jei Europos Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis.

1.2 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas kviečia Komisiją ir valstybes nares apsvarstyti šias rekomendacijas (išsamiau šios rekomendacijos aptariamos 3.2 punkte):

— **užtikrinti geresnį reglamentavimą** taikant geresnę teisinę bazę ir leidimų sistemą; planuojant politiką, keistis geriausia praktika; mažinti pernelyg ilgų, su leidimų išdavimu susijusių administracinių procedūrų skaičių; sudaryti palankesnes sąlygas žvalgymo veiklai; skatinti tvarų vystymąsi plečiant gavybos vietas ir apsaugant naudingųjų išteklių telkinius ([1]);

— gavybą labiau **derinti** su aplinkos apsaugos reikalavimais gerąją praktiką pritaikant tinklui „Natura 2000“ ir su šiuo projektu susijusiai veiklai; transporto srityje laikytis principo „kuo arčiau gamintojo“ siekiant sumažinti taršą ir išlaidas ir sudaryti geresnes sąlygas naudotis ištekliais ([2]);

— **gerinti informacijos apie mineralines medžiagas kaupimą** ES lygiu sukuriant Europos geologijos tarnybą ir Europos informavimo apie naudinguosius išteklius sistemą, kuri remsis valstybių narių nacionalinių geologinius žvalgymus atliekančių tarnybų darbu.

2. Sektoriaus apžvalga

2.1 Naudingosios iškasenos yra labai svarbios vystymuisi, taigi ir mūsų gyvenimo kokybei ir tvarių bendruomenių kūrimui. Neenergetinės naudingosios iškasenos ([3]) — tai tokios naudingosios iškasenos, kurias naudojame kasdieniame gyvenime. Pavyzdžiui, namo statybai sunaudojama iki **150 tonų naudingųjų iškasenų**: cemento, molio, gipso, kalcio karbonato, kompozicinių medžiagų, stiklo, dažų, keramikos, čerpių ir daug tonų įvairių metalų. Automobiliui pagaminti sunaudojama iki **150 kilogramų naudingųjų išteklių**: gumos, plastmasės, stiklo ir daugiau nei **tona metalų**; **50 proc.** dažų ir popieriaus yra

([1]) Išsamesnę rekomendaciją rasite 3.2.1 punkte.
([2]) Išsamesnę rekomendaciją rasite 3.2.2 punkte.
([3]) Pagal SEC(2007) 771, neenergetinės naudingosios iškasenos yra klasifikuojamos taip: metalai (varis, geležis, sidabras ir kt.), pramoninės mineralinės medžiagos (druska, putnagas, kaolinas, kt.) ir statybinės mineralinės medžiagos. Pasak IP — 07 — 767, Europos pajėgumai pačiai apsirūpinti metalų rūda, išgaunant ją vietoje, yra labai riboti. Pvz., 2004 m. į ES importuota 177 mln. tonų metalų rūdos, kurios bendra vertė — 10,4 mlrd. EUR, o pačioje ES išgauta apie 30 mln. tonų.

pagaminta iš mineralinių medžiagų; stiklo ir keramikos gaminių sudėtyje gali būti net **100 proc.** mineralinių medžiagų ([4]). Planuojant naudingųjų iškasenų gavybą užtikrinamas kompleksiškas visuomenės ir ekonominių poreikių, taip pat gavybos ir perdirbimo poveikio žmonėms ir aplinkai valdymas. Planuojant apgalvojamas visas kasyklos (karjero) eksploatavimo ciklas nuo pačios gavybos proceso pradžios iki eksploatavimo vietos uždarymo bei vėlesnės priežiūros procesas. Vykstant globalizacijai ir aršiai konkurencijai žaliavų rinkose, strateginė kasybos sektoriaus vertė nuolat auga. Pavyzdžiui, Europa pirmauja gavybos technologijų srityje, tačiau, turint omenyje tolesnę įvykių raidą, šią poziciją reikėtų stiprinti.

2.2 Šiandien 70 proc. Europos gamybos pramonės priklauso nuo iškasamų medžiagų, tuo tarpu 27 ES valstybėse narėse šiuo metu vyksta didelio masto kasybos pramonės restruktūrizavimas, o metalų kainos pasaulio rinkose nuolat kyla. Norint sustabdyti šią tendenciją, būtina, formuojant Europos pramonės politiką, laisvosios rinkos sąlygomis didžiausią dėmesį skirti žaliavų pasiūlos ir paklausos užtikrinimui.

2.3 Europoje neenergetinių medžiagų kasyba užsiima apie **18 300** įmonių (tarp kurių yra daug MVĮ), jose dirba **295 000 darbuotojų**, o jų apyvarta sudaro **45,9 mlrd. EUR** ([5]). Šis sektorius per savo narių organizacijas ragina tausoti aplinką ir siekti tvaraus vystymosi, o jam priklausančios įmonės yra prisiėmusios socialinius įsipareigojimus.

2.4 Daugelis europiečių nesupranta kasybos reikšmės, tačiau ateityje tvarus Europos augimas labai priklausys nuo vietoje iškasamų medžiagų, o didelė naudingųjų iškasenų paklausa tokiose šalyse kaip Kinija ir Indija gali turėti realios įtakos apsirūpinimui žaliavomis ES ([6]). Žvelgiant pasauliniu mastu, šiems regionams dabar tenka didžioji žaliavų ir finansinių išteklių dalis. Būtent dėl šios priežasties visame pasaulyje restruktūrizuojama pramonė ir perkeliamos investicijos.

2.5 Globalizacijos ir klimato kaitos problemų sprendimas priklauso nuo tokių strateginių elementų kaip ES energetikos politika Europai ir kompleksinė kasybos politika. Tai buvo žinoma jau pačioje Europos kūrimo pradžioje ([7]). Valstybės narės yra įsipareigojusios remti ES pastangas skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą ir veiksmingą energijos naudojimą, tačiau svarbu suprasti, kad to pasiekti bus galima tik tuo atveju, jei Europos pramonė galės saugiai apsirūpinti neenergetinėmis naudingosiomis iškasenomis (visų pirma pagrindiniais metalais, aukštosioms technologijoms reikalingais metalais ir tomis iškasenomis, be kurių neįsivaizduojama „žalioji“ ekonomika). Keičiantis įpročiams, siekiant energijos vartojimo efektyvumo ir naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius sukurta daugiau technologijų ir išsiplėtė mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veikla. Visiems žinoma, kad technologinei įrangai pagaminti reikalingi dideli metalo kiekiai, kurių didelę dalį sudaro retieji ir brangieji metalai ir kurių, privalome suprasti, Europoje beveik nėra ([8]).

2.6 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pritaria Europos Komisijos pasiūlymui 2008 m. paskelbti komunikatą dėl tausesnio žaliavų naudojimo. Komunikate turėtų būti pasiūlyti įgyvendinami, realistiški ir naudingi veiksmai, galintys padėti pramonei tausiau naudoti žaliavas. Tai svarbu dar ir todėl, kad pramonė susiduria su vis didesniais apsirūpinimo sunkumais:

— sumažėjo naudingųjų iškasenų gavybai tinkamų telkinių prieinamumas; taip atsitiko todėl, kad žemės naudojimas buvo nepakankamai gerai planuojamas arba buvo planuojamas trumpam laikui, arba dėl to, kad per mažai dėmesio buvo skiriama geologijos specialistų žinioms;

— labai didelė su gavybos leidimais susijusi administracinė našta ir išlaidos, kadangi priimtos papildomos taisyklės ir atliekami daug laiko trunkantys preliminarūs tyrimai;

— sudėtinga gauti gavybos leidimus naujiems karjerams ir kasybos veiklai bei jau veikiantiems karjerams ir kasykloms plėsti.

2.7 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas palankiai vertina Komisijos specialistų darbą, kurį jie atliko rengdami Komisijos tarnybų darbo dokumentą „Neenergetinių medžiagų kasybos pramonės ES konkurencingumo analizė“ ([9]), ir pabrėžia, kad, nepaisant ES plėtros, Europos galimybės apsirūpinti metalų rūdomis iš vietinės gavybos tebėra ribotos.

2.7.1 Europos pramonės apsirūpinimas būtų patikimesnis, jei pagal dabartines ES pagalbos programas (jas patobulinus) būtų skiriamos didelės investicijos naujų valstybių narių, turinčių geologinį potencialą, kasybos sektoriui.

2.7.2 Pagrindinių naudingųjų iškasenų ištekliai yra Rytų Europos valstybėse, kur geologinė struktūra visada buvo palanki kasybos veiklai plėtoti. Tačiau minėtose naujosiose ES šalyse valstybė nepakankamai finansavo šį sektorių, todėl šiandieninė jo būklė neatskleidžia tikrojo neenergetinių medžiagų kasybos pramonės potencialo. Taigi, norint gauti lėšų, kuriomis iki šiol aprūpindavo beveik vien tik valstybė, labai svarbu į kasybos įmones investuoti privatų kapitalą.

([4]) Euromines.
([5]) Eurostat.
([6]) Kinijos prekių badas. Pasekmės Afrikai ir Lotynų Amerikai („Deutsche Bank“ tyrimas).
([7]) Europos anglių ir plieno bendrijos steigimo sutartis, pasirašyta 1951 m.
([8]) Apie tai galime skaityti Konkurencingumo, energetikos ir aplinkos aukšto lygio atstovų grupės ketvirtajame pranešime (2007 m. lapkričio 27 d.) ir 2007 m. birželio 6–8 d. G8 aukščiausiojo lygio susitikimo, įvykusio Heiligendame, medžiagoje. Konkurencingumo, energetikos ir aplinkos aukšto lygio atstovų grupė sudaro politinių įsipareigojimų platformą, skirtą patvirtinti nuoseklią strategiją siekiant supaprastinti galimybes naudotis žaliavomis.
([9]) SEC(2007) 771.

2.7.3 Norint užtikrinti žaliavų tiekimą Europos pramonei ir sustiprinti jos konkurencingumą, nepaprastai svarbu sudaryti vienodas sąlygas (kalbant apie tausų apsirūpinimą) ir užtikrinti galimybę naudotis naudingosiomis iškasenomis. Šios problemos turi būti sprendžiamos aukštu lygiu ir kompleksiškai, įtraukiant į šį procesą daugelio sričių politiką, pavyzdžiui, prekybos, vystymosi, energijos, infrastruktūros ir transporto, įmonių ir vartotojų.

2.7.4 Kasybos pramonė yra susijusi su kai kuriomis kitomis veiklos sritimis, pavyzdžiui, su technologijų ir įrangos tiekėjais, moksliniais tyrimais, konsultacinėmis, finansinėmis ir aplinkosaugos paslaugomis, ir kt. ([10]). Štai kodėl kasybos veikla tame regione, kuriame ji yra vykdoma, paprastai sukuria vidutiniškai keturis kartus daugiau su kasyba tiesiogiai nesusijusių darbo vietų nei tiesiogiai su ja susijusių. Regiono augimo potencialas yra didžiulis, ypač tose srityse, kur kitoks ekonominis vystymasis nėra toks sklandus.

2.7.5 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas prašo Komisijos peržiūrėti valstybėse narėse taikomą geriausią praktiką ir veiklos modelius, kad juos būtų galima išplėtoti ir skatinti taikyti ES lygiu. Derėtų atsižvelgti ne tik į techninius klausimus, kurie yra susiję su technologijomis, bet ir į valstybių narių patirtį rengiant geologinius tyrimus ir vykdant naudingųjų iškasenų valdymą kasyklose bei karjeruose ([11]).

Tarptautiniu mastu kuriamas Išteklių atsargų projektas ([12]) teikia rekomendacijas ir rengia studijas, kaip mineralinių žaliavų ištekliai gali būti geriausiai panaudoti ekonomikai vystyti. Tokia studija galėtų būti atlikta ir ES.

3. **Svarbiausi apsirūpinimo žaliavomis aspektai ir rekomendacijos ateičiai**

3.1 *Apsirūpinimas vietoje*

3.1.1 Ribotos galimybės naudotis ištekliais, didelė su leidimų išdavimo procesu susijusi administracinė našta ir augančios su leidimais susijusios išlaidos mažina investicijas į ES neenergetinės pramonės sektorių net tose srityse, kuriose paklausa yra labai didelė. Europos apsirūpinimo žaliavomis politika turi būti vykdoma taip, kad būtų atsižvelgiama į pramonės ir aplinkos politiką, taip pat į žemės naudojimo planus, kad rengiant planus nacionalinės institucijos derintų veiksmus su atsakingomis Europos institucijomis.

3.1.2 Kai kurios nacionalinės naudingųjų iškasenų planavimo iniciatyvos bendruomenėms ir vietos vyriausybei gali būti geras pavyzdys, kaip galima kompleksiškai suderinti visuomenės ir ekonomikos naudingųjų iškasenų poreikius, gavybos ir perdirbimo poveikį žmonėms ir aplinkai.

3.2 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas prašo Komisiją savo siūlomame komunikate rekomenduoti:

3.2.1 Tobulinti teisinę ir leidimų išdavimo sistemą (geresnis reglamentavimas):

— tobulinti naudingųjų iškasenų planavimo politiką keičiantis geroja praktika Europos Komisijos žaliavų tiekimo grupėje ([13]); labai svarbu naudotis geologinių tyrimų rezultatais ir pasitelkti geologijos specialistų kompetenciją ir žinias apie telkinius, o kita vertus, konsultuotis su operatoriais, jau vykdančiais savo veiklą atitinkamose vietovėse, kuriose planuojama kurti infrastruktūrą ir rengiami gamtos apsaugos planai;

— sukurti „vieno langelio“ sistemą (kad visi su leidimų išdavimu susiję subjektai, galintys atlikti ekonominių, socialinių ir aplinkos aspektų vertinimą, būtų pasiekiami asmeniui kreipiantis į vieną įstaigą), kad būtų geriau planuojamas žemės naudojimas ir patobulėtų leidimų išdavimo sistema. Tokios sistemos sukūrimas priklauso kiekvienos ES valstybės narės kompetencijos sričiai;

— sudaryti palankesnes sąlygas žvalgyti, geresnėmis nacionalinėmis taisyklėmis skatinant žvalgymo veiklą Europoje:

  — numatant paskatas už žvalgymo įmonių atliekamus žvalgymo darbus,

  — užtikrinant žvalgymo vietos valdymo teisę ir taip didinant investuotojų pasitikėjimą,

  — sutrumpinant žvalgymo vietos įsigijimo laiką,

  — vykdant reklamines kampanijas, skatinančias steigti žvalgymo įmones ir patraukiančias išorės įmones žvalgyti Europos Sąjungoje ([14]);

— supaprastinti žvalgymą ir gavybą tikslinant galiojančius įstatymus ir užtikrinant geresnį taikymą, procesus įgyvendinant veiksmingiau ir nustatant tinkamesnius terminus;

— užtikrinti, kad vykdant mineralinių žaliavų išteklių gavybą būtų nuosekliai laikomasi gamtos apsaugos tikslų;

([10]) Pvz., šiandieninės kasybos raida neatsiejama nuo finansinių paslaugų. Finansiniai produktai skiriasi priklausomai nuo etapo: žvalgymas, galimybių studija, kasyklos plėtimas, eksploatavimas, kasyklos uždarymas.

([11]) Pavyzdžių randame Suomijos, Švedijos, JK ir kitų Europos šalių tyrimuose.

([12]) Iniciatyvą pradėjo 2004 m. Tarptautinė kasybos ir metalų taryba. Ja siekiama išsiaiškinti, kokia geroji praktika yra sukaupta kasybos ir metalų investicijų politikos srityje nacionaliniu (regioniniu) ir įmonių lygmeniu besivystančiose šalyse.

([13]) Žaliavų tiekimo grupę sudaro suinteresuoti pramonės, aplinkosaugos srityje veikiančių NVO, profesinių sąjungų, valstybių narių ir Komisijos atstovai.

([14]) Metalų ekonomikos grupės metinio aštuonioliktojo Įmonių žvalgymo strategijų leidinyje teigiama, kad didelės prekių kainos pasaulines spalvotųjų metalų žvalgymo išlaidas 2007 m. padidino iki 10,5 mlrd. JAV dolerių. Dešimt didžiausią žvalgymo biudžetą turinčių šalių: Kanada — 19 proc., Australija — 12 proc., JAV — 7 proc., Rusija — 6 proc., Meksika — 6 proc., Peru — 5 proc., Čilė — 4 proc., Pietų Afrika — 4 proc., Kinija — 3 proc., Brazilija — 3 proc.

— įvertinti tvarumo aspektus — norint patenkinti paklausą ir atsižvelgiant į ekonominius, socialinius ir aplinkosaugos tikslus, plėsti jau veikiančią žaliavų gavybos vietą, o ne atidaryti naują kitoje vietovėje;

— supaprastinti galiojančius įstatymus ir atsisakyti nereikalingų administracinių procedūrų, pavyzdžiui, viena kitą dubliuojančių ataskaitų;

— saugoti naudingųjų iškasenų telkinius, prie svarbesnių ES politikos prioritetų (konkurencingumo, vystymosi, aplinkos, mokslinių tyrimų, pramonės, regioninio vystymosi) priskiriant mineralines žaliavas, kad kuriant nemineralines medžiagas nebūtų eikvojami esami ištekliai. To būtų galima pasiekti, jei:

  — kiekviena ES valstybė narė turėtų savo nacionalinę apsirūpinimo politiką, kurios tekstas (nesutrumpintas) reguliariai būtų skelbiamas anglų kalba,

  — būtų vertinamas dabartinis ir būsimas ES mineralinių medžiagų potencialas, o informacija apie tai būtų nuolat atnaujinama ir lengvai prieinama,

  — būtų nustatyta, kokios mineralinės medžiagos yra strateginės Europos Sąjungai, ir būtų derinama nacionalinė jų tiekimo politika.

3.2.2 Gavybą labiau derinti su aplinkos apsauga:

— sukurti GIS ([15]) paremtą informacinę sistemą, į kurią būtų įtraukti duomenys apie ES sausumoje ir jūroje esančius mineralinių žaliavių išteklius (telkinio vietą, pobūdį, išteklius ir atsargas), kad mineralinių medžiagų potencialą būtų lengviau numatyti žemės naudojimo planuose ir kad būtų galima nustatyti, kurios vietovės yra saugotinos, ir jas apibrėžti;

— įgyvendinant direktyvos „Natura 2000“ 6 straipsnį, analizuoti geriausią praktiką;

— didinti aplinkos ir socialinio poveikio vertinimų efektyvumą ir veiksmingumą kuriant geresnes ir aiškesnes įgyvendinimo gaires, kad valstybės narės galėtų:

  — naudotis visoje ES suderintomis priemonėmis,

  — sutrumpinti šių vertinimų pristatymo ir valdžios institucijų reagavimo laiką, taip užtikrinti didesnį teisinį stabilumą ir sudarant investuotojams sąlygas nuspėti įvykių raidą;

— skatinti naudotis geriausia gavybos praktika ir stabdyti biologinės įvairovės nykimą;

— mineralinių medžiagų tiekimui Europos Sąjungoje rekomenduoti, jei įmanoma, taikyti principą „kuo arčiau gamintojo“ siekiant sumažinti transporto srautą ir su juo susijusį teršalų išmetimą bei triukšmą;

— sudaryti sąlygas pasiekti nutolusias sritis įtraukiant prieigą prie mineralinių žaliavų telkinių į Europos Komisijos ir valstybių narių infrastruktūros planus, jei reikia, numatant ekologiškesnį transportą (pvz., geležinkelio transportą, baržas ir jūrų transportą) dideliems birių medžiagų kiekiams vežti;

— naudoti jūrinius užpildus;

— švelninti „tik ne mano kieme“ požiūrį: vykdyti mokslinių tyrimų programą, kuri padėtų nustatyti, kaip sumažinti neigiamą poveikį ir susijusius nepatogumus, taigi formuoti palankesnę visuomenės nuomonę.

3.2.3 ES lygmeniu gerinti informacijos kaupimą apie mineralines medžiagas:

— teikti politiką formuojantiems asmenims išsamesnius duomenis apie išteklius: gamybą, darbuotojus, sukuriamą pelną, žemę, naudojamą mineralinių žaliavų gavybai, ir žemę, grąžintą kitokiam naudojimui, kad sprendimai būtų priimami naudojant geriausius turimus duomenis;

— Europos ir nacionaliniu politiniu ir teisiniu lygmeniu daugiau dėmesio skirti didėjančiai Europos metalų, pramoninių mineralų ir užpildų reikšmei;

— užtikrinti, kad į geologinę informaciją būtų atsižvelgiama kuriant žemės naudojimo planus ir prioritetine tvarka teikti informaciją apie mineralinių medžiagų telkinius žemėtvarkos duomenų bazėms bei rimtai svarstyti galimybę įkurti Europos geologijos tarnybą, kuri remtųsi valstybių narių nacionalinių geologinius žvalgymus atliekančių tarnybų pajėgumais. Ji galėtų:

  — nustatyti strateginius išteklius ir juos, kaip pagrindinius prioritetus, rekomenduoti valstybėms narėms kuriant žemės naudojimo planus;

  — įtraukti į Europos erdvinio vystymo perspektyvą ([16]) (tai politinis pagrindas, nebenaudojamas nuo 1999 m.) ES mineralinių žaliavų išteklių perspektyvą ir perkelti ją į ES valstybių narių mineralų planavimo politiką;

  — analizuoti klimato kaitos politikos poveikį mineralinių medžiagų pasiūlai ir pakankamo apsirūpinimo aspektams;

  — gilinti žinias apie mineralinių žaliavų išteklių paskirstymą ir kokybę ES bei jų strateginę reikšmę ir įvertinti potencialą laikantis Pasaulinės aplinkos ir saugumo stebėsenos sistemos (GMES) reikalavimų;

([15]) Geografinės informacijos sistema.

([16]) Erdvinio vystymo politikos priemonių tikslas, kuris buvo apibrėžtas neoficialiame ES ministrų, atsakingų už teritorijų planavimą, Tarybos susitikime, įvykusiame 1999 m. gegužės 10–11 d. Potsdame — dirbti siekiant suderinto ir tvaraus Europos Sąjungos teritorijos vystymo siekiant ekonominės ir socialinės sanglaudos, gamtinių išteklių ir kultūros paveldo išsaugojimo ir valdymo, labiau subalansuoto ES konkurencingumo.

— sukurti visos Europos geologinių duomenų bazę, kuri būtų pagrįsta „INSPIRE“ ([17]) principu ir potencialių užslėptų metalo ir mineralų telkinių vertinimu svarbiausiuose regionuose, kuriuose gausu metalų ir mineralinių medžiagų išteklių;

— naudoti informaciją ir paslaugas, gaunamas taikant žemės stebėjimo programas, pavyzdžiui, GMES (Bendrijos iniciatyva, kuri kartu su Europos tvarumo strategija 2001 m. buvo patvirtinta Geteborgo aukščiausio lygio susitikime). GMES centrinė žemės stebėjimo tarnyba (angl. *Land Monitoring Core Service*) nuo 2008 m. teiks skaitmeninius faktinio žemės naudojimo (žemės dangos) vektorinius ištisinius visos Europos žemėlapius (38 valstybės, tarp jų Turkija) ir palaipsniui didins jų tikslumą (mažiausias kartografinis vienetas — 1 ha, pradedant nuo dabartinio „*Corine Land-cover*“ — 25 ha). Kitas centrinės žemės stebėjimo tarnybos padalinys atrenka miestus ir kitus „karštus taškus“ dar didesniu tikslumu (0,25 ha) ir pateikia turinį, pritaikytą valdyti sritis, kurios intensyviai naudojamos ir keičiamos.

  Be to, jis padeda įgyti daugiau žinių apie naudingųjų išteklių potencialą gilesnėse pagrindinių Europos metalo gavybos regionų dalyse: turima daug geologinės informacijos apie pirmuosius 100 metrų po žeme, tačiau žinios ir geografinė informacija apie gilesnius šių vietovių sluoksnius tebėra ribotos, nors galbūt jose esama tokių naudingųjų iškasenų telkinių, kurie galėtų ateityje patenkinti Europos poreikius. Giluminių telkinių eksploatavimas turi ne vieną privalumą: labai mažai pakenkiama žemės paviršiui, taigi, galima sulaukti palankesnės visuomenės nuomonės ir daroma mažesnė žala aplinkai;

— taip pat plėtojama visuotinė tarnyba, skirta padėti Europos Sąjungai vykdyti išorės politiką. Ši informacija padės:

  — surinkti pakankamai erdviniu požiūriu atvaizduojamų ir nuspėjamų kasybos duomenų,

  — nustatyti ir išmatuoti atvirų šachtų ir (arba) kasybos infrastruktūros objektų vietas,

  — nustatyti galimas konfliktų (pavyzdžiui, saugomos gamtos vietovės) arba kompensavimo vietas,

  — stebėti poveikį namų ūkyje naudojamam vandeniui ir taršos poveikį,

  — stebėti gamtinio atsistatymo procesą uždarius kasyklą,

  — imtis skubių veiksmų įvykus avarijai.

([17]) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/2/EB, sukurianti Europos bendrijos erdvinės informacijos infrastruktūrą (INSPIRE).

4. **Tarptautinė pasiūla**

4.1 ES ir valstybės narės dar nėra įvertinusios viso globalizacijos poveikio mineralinių žaliavų išteklių paklausai ir pasiūlai ([18]). Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pripažįsta, kad esama daug priežasčių, kodėl žaliavos importuojamos iš už ES ribų. Tačiau jei importuojamų produktų gamybos metu nesilaikoma Europoje galiojančių aplinkosaugos ir socialinių standartų, gali ne tik sumažėti ES ekonomikos konkurencingumas, tačiau gali būti perkeltos ir aplinkos bei socialinės problemos.

4.2 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas prašo Komisiją savo siūlomame komunikate rekomenduoti:

— nustatyti, kokie ištekliai laikytini strateginiais, ir rekomenduoti valstybėms narėms, rengiant žemės naudojimo planus, vertinti juos kaip prioritetus;

— sukurti sąlygas, kurios skatintų Europos kasybos pramonės konkurencingumą: turėtų būti siekiama kuo geriau pasinaudoti mokslinių tyrimų rezultatais ir pasiekimais inovacijų srityje bei skatinti investicijas;

— fiksuoti ir dokumentais patvirtinti žaliavų importo ir eksporto srautus ir vertinti ilgalaikį politinį ir ekonominį jų patikimumą;

— iš Europos fondų lėšų kurti naujas programas, skirtas tausesnei naudingųjų iškasenų gavybai, tausesniam jų pervežimui ir naudojimui regionuose, turinčiuose didelį išteklių potencialą;

— pasitelkiant Europos Komisiją, OECD ir Jungtinių Tautų aplinkos programos (UNEP) Tausių žaliavų forumą, užtikrinti, kad gamyba iš importuojamų medžiagų bus tvari;

— skatinti ES investicijas ES nepriklausančiose šalyse, ypatingą dėmesį skiriant Lotynų Amerikai, Afrikai, Rusijai ir Vidurinės Azijos valstybėms ([19]);

— pasitelkus bendradarbiavimo programas, skatinti ES standartus įgyvendinti kilmės šalyse;

— formuojant ES užsienio politiką ir ES pareigūnų aukšto lygio dvišalių posėdžių bei aukščiausio lygio susitikimų darbotvarkėse numatyti tokius klausimus: geresnės galimybės pasinaudoti tiekimo srautais ir ilgalaikis tiekimo srautų stabilumas.

5. **Pajėgumų didinimas**

5.1 Europos neenergetinių medžiagų kasybos pramonė susiduria su daugybe iššūkių didinant pajėgumus, kurie apima jau esančių ir naujų pajėgumų vystymą ir kūrimą. Vienas svarbesnių šio klausimo aspektų — sektoriaus įvaizdžio gerinimas. Tačiau tai nėra vienintelė priemonė naujiems darbuotojams ir jauniems žmonėms pritraukti, dabartiniams Europos darbuotojams išsaugoti ir jų gebėjimui prisitaikyti prie sektoriaus naujovių stiprinti.

([18]) Tokį vertinimą pasaulio mastu 2007 m. pateikė Jungtinių Tautų Prekybos ir vystymosi konferencija, paskelbdama jį Pasaulio investicijų pranešimo antrojoje dalyje.

([19]) Duomenys apie žaliavas (Stokholmas, 2008 m. sausio mėn.): bendros investicijos į pasaulinę kasybos pramonę 2007 m. pabaigoje sudarė 308 mlrd. JAV dolerių. Nuo 2006 m. jos išaugo iki 50 proc., o nuo 2005 m. padidėjo 20 proc.

5.2 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas prašo Komisiją savo komunikate skatinti:

— parengti ES arba valstybių narių finansuojamą įgūdžių lavinimo programą esamiems kvalifikuotiems darbuotojams, kuriems reikalingas tolesnis mokymas ir švietimas, taip pat veiksmingą mokymosi visą gyvenimą politiką;

— inicijuoti specialias ES programas, kad Europos lygiu būtų kuo geriau pasinaudota turimais kvalifikuotais darbuotojais siūlant galimus darbus ateityje ir investicijomis į potencialias pasaulio kasybos vietoves, nes tai yra vienas svarbiausių veiksnių (technologija, žinios ir patirtis, kasybos žinios), galinčių padėti pasinaudoti dideliais naudingųjų iškasenų telkiniais visame pasaulyje;

— investuoti į universitetus ir švietimo programas siekiant iš esmės padidinti pajėgumus šioje srityje: peržiūrėti dabartinę nacionalinę paramą kasybai, naudingųjų iškasenų perdirbimui ir su geologijos mokslu susijusioms tarnyboms, kad būtų galima parengti daugiau studentų šioje srityje ir atlikti daugiau mokslinių tyrimų;

— raginti sprendimus priimančius asmenis skatinti branduolių ir technologijų parkų kūrimą kasybos vietovėse, kadangi kasybos pramonė yra labai susijusi su kitomis pramonės šakomis ir paslaugomis (kaip žinome, sukūrus vieną darbo vietą kasybos sektoriuje, sukuriamos dar keturios darbo vietos kitose srityse);

— informuoti apie naudingųjų iškasenų vaidmenį ir pramonės šakų tvarumą rengiant mokymo kursus, seminarus, diskusijas, konferencijas; siūlyti daug dalykų apimantį kursą, pavyzdžiui, skleisti mokyklose ir universitetuose tokias sąvokas kaip ekologinė kasyba, ekonominė geologija, atsakingas mineralinių žaliavų išteklių naudojimas ir kt.;

— propaguoti sveikatą ir saugumą, vykdyti mokslinius tyrimus šiais klausimais, nes be jų neįmanomas mineralinių žaliavų išteklių sektoriaus tvarumas;

— atkreipti dėmesį į profesinę riziką ir prevencines medicinines priemones.

6. **Išteklių naudojimo efektyvumas**

6.1 Išteklių naudojimo efektyvumui itin svarbus kitų sektorių, veikiančių naudingųjų išteklių kasybos pramonės procese, dalyvavimas. Pažymėtina, kad aktyvi kasybos veikla Europoje prisideda prie pasaulinio lygio Europos technologijų ir paslaugų vystymo.

6.2 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas prašo Komisiją savo siūlomame komunikate rekomenduoti:

— skatinti Komisiją kuo aktyviau remti neseniai oficialiai pripažintą Europos tausių rūdos išteklių technologijų platformą ([20]);

— skatinti pramonės dalyvavimą ES ir nacionalinėse MTTP programose, kurios administruojamos bendradarbiaujant su Europos Komisija ir kuriomis siekiama didinti gavybos tvarumą ir tausiai naudoti žaliavas taikant tobulesnes technologijas;

— įtraukti mašinų gamintojus į šią programą siekiant toliau mažinti:

  — triukšmą ir kartu didinti saugumą,

  — dulkių kiekį, bendradarbiaujant su filtrų gamintojais,

  — CO_2 lygį ir energijos vartojimą, bendradarbiaujant su energetikos bendrovėmis,

  — vibraciją darbo vietoje,

  — vandens vartojimą visoje pramonėje;

— tobulinti valdymą ir veiklos priimtinumą:

  — perdirbant atliekas,

  — perdirbant naudingas iškasenas siekiant didesnio efektyvumo (t. y. padaryti daugiau, turint mažiau),

  — naudoti mineralus siekiant sutaupyti vertingus ir retai pasitaikančius išteklius,

  — naudojant alternatyvias žaliavas, tarp jų, jei reikia, antrines žaliavas ir atliekas,

  — skatinant pramonės gyvavimo ciklo metodo taikymą;

— skatinti aplinkos apsaugos sinergijos priemones, pavyzdžiui, gamybą vietoje, siekiant išvengti pervežimo problemų;

— pasitelkiant Komisijos direktoratus, skatinti įvertinti dabartinę išlaidų struktūros padėtį, susijusią su krovinių pervežimu (geležinkeliais, baržomis ir laivais), ir jos konkurencingumą pasaulio energijos sektoriuje;

— skatinti biologinės įvairovės tyrimus kasybos ir karjerų eksploatavimo sąlygomis;

— skatinti antrinių medžiagų naudojimą atsižvelgiant į tvaraus vystymosi reikalavimus.

2008 m. liepos 9 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

([20]) ETRITP, tinklalapis: http://www.etpsmr.org/.